

A young woman with long dark hair, seen from behind, is walking away on a dirt path through a lush, green forest. She is wearing a vibrant, traditional Mexican-style dress with a short, patterned pink and green blouse and a long, flowing maroon skirt with white vertical stripes. Her hands are slightly out to her sides, and her skirt is catching the breeze.

"Haluan olla lapsi, en vaimo"

Maailman tyttöjen tila 2025 – tyttöjen kokemuksia lapsiavioliitosta

Viimeisten 25 vuoden aikana on pystytty ehkäisemään 68 miljoonaa lapsiavioliittoa.

Nyt tämä kehitys on uhattuna lisääntyvien humanitaaristen kriisien, tasa-arvoa vastustavien konservatiivisten liikkeiden ja historiallisen suurten kehitysyhteistyöleikkausten vuoksi.

Lapsiavioliittojen määrä on kasvussa. Joka viides nuori nainen maailmassa on joutunut lapsiavioliittoon.

Plan Internationalin uusi globaali tutkimus kertoo, että lapsiavioliitot ovat edelleen yksi suurimmista uhista tytöille ympäri maailmaa.

Joka kolmas sekunti tyttö joutuu lapsiavioliittoon.

Joka vuosi 12 miljoonaa tyttöä joutuu naimisiin alaikäisenä. 480 000 heistä on alle 15-vuotiaita.

Kehittyvissä maissa raskauteen ja **synnytykseen liittyvät komplikaatiot** ovat 15–19-vuotiaiden suurin kuolinsyy.

Sierra Leone ja Kolumbia kielsivät lapsiavioliitot lailla vuonna 2024 ja Bolivia vuonna 2025. Plan vaikutti muutoksiin yhdessä nuorten aktivistien kanssa.

Tutkimuksemme 15 kohdemaan¹ joukosta **vain kolmessa kaikilla naisilla ja miehillä on yhtäläiset oikeudet** aloittaa tai saattaa päätökseen avioero tai avioliiton mitätöinti ja säilyttää lasten huoltajuus.

Tehokkaat toimet lapsiavioliittojen ehkäisemiseksi

- Suomi edistää kansainvälisesti lapsiavioliittojen kieltämistä ja lakien toimeenpanon valvontaa.**
 - » Lapsiavioliittoja pitää torjua Suomen kansainvälisissä suhteissa ja kaikilla ulkopolitiikan sektoreilla, jotta yhä useampi maa kieltää lapsiavioliitot lailla.
- Kehitysyhteistyön rahoitusta ja vaikuttavuutta kasvatetaan.**
 - » Kehitysyhteistyön rahoitus on vuonna 2026 enää 0,35 % BKTL:sta – enää puolet YK-maiden 0,7 %:n tavoitteesta. Leikkaukset hidastavat lapsiavioliittojen vastaista työtä.
- Kehityspolitiikan tytöt ja naiset –painopiste vahvistuu.**
 - » Seurataan painopisteen toteutumista ja varmistetaan, että vähintään 85 prosenttia kehitysyhteistyöhankkeista edistää sukupuolten tasa-arvoa pää- tai osatavoitteena.
- Tyttöjen oikeuksia edistetään systemaattisesti kaikessa ulkopolitiikassa.**
 - » Valmistellaan Suomen ulkopolitiikan läpileikkaava tasa-arvostrategia.
- Tuki vähiten kehittyneisiin maihin palautetaan.**
 - » Vain 0,1 % Suomen kehitysyhteistyön rahoituksesta ohjautuu vähiten kehittyneisiin maihin. 0,2 %:n YK-tavoite pitää saavuttaa jo tällä hallituskaudella.
- Nuorilla on kattavat seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut.**
 - » Ehkäistään teiniraskauksia tarjoamalla nuorille ikätasoisia, saavutettavia ja turvallisia palveluita sekä kehittämällä koulujen seksuaalikasvatusta inklusiiviseksi ja vaikuttavaksi.
- Lapsiavioliittojen vastainen työ ei keskeydy humanitaarisissa kriiseissä.**
 - » Humanitaarisella avulla lievitetään hätää ja ehkäistään perheiden tarttumista äärimmäisiin selviytymiskeinoihin, kuten lapsiavioliittoon.
- Tyttöjen koulunkäynti, taloudellinen itsenäisyys ja oma vaikuttamistyö kasvaa.**
 - » Vahvistetaan laadukkaan koulutuksen saavutettavuutta ja tuetaan tyttöjen pääsyä ammattikoulutukseen ja työelämään. Tuetaan hankkeita, joissa tytöt, ja nuoret naiset voivat vaikuttaa itse lapsiavioliittojen estämiseksi.
- Haitalliset normit jäävät menneisyyteen ja tieto lapsiavioliittojen seurauksista kasvaa.**
 - » Tuetaan tekoja, jotka muuttavat asenteita ja lisäävät tietoisuutta lapsiavioliittojen vaikutuksista. Tehdään moniammatillista yhteistyötä viranomaisten, perinteisten johtajien, terveyshenkilöiden ja koulujen kanssa.
- Suomen kansalliseen lainsäädäntöön liittyvät ongelmat korjataan.**
 - » Pakkoavioliittoihin liittyvässä lainsäädäntöpäivityksessä vuonna 2024 ei säädetty avioliittoon pakottamista koskevaa erillistä pykälää, vaikka sellainen on käytössä Ruotsissa. Kriminalisointi omana rikosnimikkeenään tunnustaisi pakkoavioliiton naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiöksi. Uuden lain toimivuutta on seurattava ja tunnistettava mahdolliset katvealueet pakkoavioliittojen tunnistamisessa.
- Tyttöjen ihmisoikeuksien rikkomuksiin puututaan.**
 - » Edistetään tyttöjen ihmisoikeuksien toteutumista kansainvälisellä diplomatialla ja kahdenvälisissä suhteissa. Tuomitaan osapuolet, jotka rikkovat YK:n turvallisuusneuvoston asettamaa kuutta vakavaa rikkomusta, jotka kohdistuvat lapsiin konflikteissa.

¹ Sambia, Etiopia, Uganda, Mosambik, Niger, Togo, Nigeria, Nepal, Bangladesh, Kambodža, Indonesia

Avoliitto katkaisee tytön lapsuuden ja riistää unelmat

Lapsiavioliitto pakottaa lapsen liian aikaisin aikuisen rooliin. Se katkaisee tytön koulutien ja vie mahdollisuuden tavoitella omia unelmia.

Lapsiavioliitosta seuraa usein liian varhainen raskaus. Kun tytön keho ei ole valmis äitiyteen, raskaus ja synnytys voivat johtaa äidin tai vauvan pysyviin vammoihin, jopa kuolemaan. Lapsiavioliitot lisäävät merkittävästi lähisuhdeväkivallan riskiä. Moni lapsiavioliittoon joutunut tyttö kärsii myös mielenterveysongelmista.

Lapsiavioliittoon joutuneiden tyttöjen on vaikea opiskella ammattia, saada tuloja ja saavuttaa taloudellista itsenäisyyttä. Lapsimorsianten lapsilla on keskimääräistä korkeampi kuolleisuus, heikompi ravitseminen ja matalampi koulutustaso.

Tyttöjen koulutus on tehokkain keino estää lapsiavioliittoja

Tyttöjen koulutus ja tiedon lisääminen ovat tehokkaimpia keinoja estää lapsiavioliittoja. Kun tytöt pääsevät kouluun, lapsiavioliittojen määrä vähenee ja tasa-arvo lisääntyy.

Jos kaikki maailman tytöt saisivat toisen asteen koulutuksen, lapsiavioliittojen määrä laskisi 66%. Koulutetut tytöt tuntevat oikeutensa ja saavat todennäköisemmin ammatin ja tuloja. Koulutetut naiset kouluttavat todennäköisesti myös omat lapsensa ja suojelevat näiden lapsuutta.

Lakien ja asenteiden pitää muuttua

Yli puolet maailman maista sallii edelleen lapsiavioliitot lainsäädännössään. Lapsiavioliittoja solmitaan kuitenkin runsaasti myös maissa, joissa lainsäädäntö kieltää alle 18-vuotiaiden naimisiinmenon. Pelkkä lainsäädäntö ei riitä: tarvitaan myös asennemuutosta ja lakien valvontaa.

Haastattelemiemme tyttöjen ja nuorten naisten mukaan tytöt tekevät, mitä heiltä odotetaan. Useat heistä kertoivat menneensä naimisiin samassa iässä tai nuorempina kuin vanhempansa. Vaikka lainsäädännössä on tapahtunut edistystä, haitalliset sosiaaliset normit ovat yhä vahvoja ja tyttöjen oikeudet heikkenevät ympäri maailmaa.

Lapsiavioliittoja esiintyy ympäri maailmaa ja kaikissa uskonnoissa. Ilmiö on yleisin kehittyvissä maissa ja matalasti koulutetuissa yhteisöissä, joissa lapsiavioliittojen köyhyyteen liittyviä juurisytä esiintyy eniten.

Sosiaalisen median vaikutus lapsiavioliittoihin

Lapsiavioliitto ei ole enää vain perinteinen käytäntö, jonka perhe järjestää. Lapsiavioliitot syntyvät yhä useammin digitaalisten suhteiden kautta. Internetissä vanhemmat miehet voivat hyödyntää tyttöjen emotionaalista ja taloudellista haavoittuvuutta ilman, että tyttöjen huoltajat pystyvät valvomaan tilannetta. Siirtyminen perheiden järjestämisestä avioliitoista digitaalisen median kautta syntyyviin avioliittoihin vaatii uusia puuttumisen muotoja.

Lapsiavioliittoja syntyy myös rakkaudesta. Sosiaalinen media, joka helpottaa suhteiden solmimista vanhempien valvonnan ulkopuolella, on avaintekijä. Vanhemmat haluavat usein virallistaa seurustelusuhteet suojellakseen tyttären ja perheen kunniaa. Esimerkiksi useat Bangladeshissa haastattelemamme tytöt kokivat painetta mennä naimisiin poikaystäviensä kanssa: sitä odotettiin heiltä, mutta he olivat myös rakastuneita.

Lapsiavioliittoon päätyneet tarvitsevat tukea

Lapsiavioliittojen vastaisessa työssä unohdetaan usein jo naimisissa olevat tytöt. Yli neljännes tutkimukseen haastatelluista tytöistä oli jättänyt kumppaninsa. Ero vaatii rohkeutta, ja sen jäl-

keen tytöt kohtaavat leimautumista, taloudellisia vaikeuksia ja yhteisön tuomitsevuutta. Monilla ei ole keinoja elättää itseään, ja tuki vanhemmilta, erityisesti äideiltä, on ratkaisevaa. Sukupuolten epätasa-arvo näkyy myös avioerossa: miehillä on vapaus erota ja avioitua uudelleen, mutta eronneisiin tyttöihin ja naisiin suhtaudutaan usein kielteisesti. Eronneet lapsimorsiamet tarvitsevat taloudellista, koulutuksellista ja psykologista tukea sekä parempaa lainsäädäntöä elatusapuun ja lasten huoltajuuteen.

Lapsiavioliiton syyt ovat köyhyydessä ja epätasa-arvossa

Lapsiavioliiton juurisyyt ovat köyhyydessä ja sukupuolten epätasa-arvossa. Konfliktit ja ilmastokriisi lisäävät taloudellista epävakautta ja pahentavat ongelmaa. Köyhissä ja epävakaisissa oloissa elävät vanhemmat näittävät usein tyttärensä siksi, että uskovat näiden olojen paranevan avioliitossa. Kyse on usein myös tyttöjen seksuaalisuuden kontrolloimisesta: tyttö halutaan varhain avioliiton ”suojaan”. Lapsiavioliitto on vakava ihmisoikeusrikkomus, joka vaikuttaa lapsen koko elämään.

Kun nykyinen oikeuksien heikentäminen ja sukupuolten tasa-arvoa vastustava liike voimistuvat, toimenpiteet lapsiavioliittojen ehkäisemiseksi ja

Kuva keskellä. 17-vuotiaana naimisiin mennyt kambodžalainen nainen kuusivuotiaan tyttärensä kanssa.

Kuva vasemmalla. Kambodžalainen tyttö, joka meni naimisiin 17-vuotiaana. 21-vuotiaana hän on eronnut ja kouluttautunut stylistiksi elättääkseen lapsensa ja sisaruksensa.

Minut naitettiin nuorena. En saanut opiskella tai edetä elämässä – minulta riistettiin kaikki. Mutta en anna sen tapahtua tyttärelleni. Haluan, että hänellä on kirkas tulevaisuus, ja se on mahdollista vain, jos hän opiskelee ja saa työpaikan. Varhainen avioliitto johtaa vain synkkään tulevaisuuteen. Juna, 24, Nepal

Plan International Suomen ohjelma My body, my future tukee naimisiin joutuneita ja raskaaksi tulleita tyttöjä:

Uganda

I Decide -hanke on tukenut teini-ikäisiä äitejä pääsemään osaamiskoulutukseen innovaatio-keskuksessa. Hanke tarjoaa tilan, jossa äidit voivat imettää koulutuksen aikana ja jossa lastenhoitajat voivat huolehtia vauvoista äitien ollessa koulutuksessa.

Zimbabwe

Maan uusi laki velvoittaa ras-kaana olevat teini-ikäiset tytöt käymään koulua. Moni tyttö ei kuitenkaan palaa häpeän ja lei-maamisen pelon vuoksi. Plan on muuttanut ajattelutapoja yhteis-työssä viranomaisten kanssa, järjestänyt kouluissa tietois-kuja teiniraskauksista ja tyttöjen oikeuksista sekä edistänyt ras-kaana olevien tyttöjen paluuta kouluun.

Laos

Ennen hanketta tieto perhe-suunnittelusta ja ehkäisystä oli vähäistä, ja perheet kannustivat tyttöjä varhaisiin avioliittoihin. Koulutuksen jälkeen vanhemmat luottivat enemmän kykynsä pi-tää huolta tyttäristään ja ymmär-sivät, miksi tyttöjen tulisi mennä naimisiin vasta 18-vuotiaana tai myöhemmin.

Plan International on lastenoikeus- ja humanitaarinen järjestö, joka parantaa heikoimmassa asemassa olevien lasten, erityisesti tyttöjen, elämää. Plan tavoittelee oikeudenmukaista maailmaa, jossa kaikkien lasten oikeudet toteutuvat. Poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton Plan perustettiin vuonna 1937. Suomessa toiminta alkoi vuonna 1998. Kansainvälinen Plan työskentelee yli 80 maassa.